

3. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж. М. Кейнс ; пер. с англ. – М. : Гелиос, 2012. – 352 с.
4. Кругман П. Выход из кризиса есть / П. Кругман ; пер. с англ. – М. : Азбука Бизнес, 2013. – 320 с.
5. Лисяк Л. В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України / Л. В. Лисяк. – К. : ДНУ АФУ, 2009. – 600 с.
6. Лук'яненко І. Г. Система моделювання показників бюджетної системи України / І. Г. Лук'яненко. – К. : Києво-Могилянська академія, 2004. – 542 с.
7. Луніна І. О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин / І. О. Луніна. – К. : Наукова думка, 2006. – 432 с.
8. Sachs J. D. Macroeconomics in the global economy / J. D. Sachs. – Cambridge : Harvard University, 1993. – 778 p.
9. Самуэльсон П. Экономика / П. Самуэльсон, В. Нордхаус ; пер. с англ. – 18-е изд. – М. : Вильямс, 2010. – 1360 с.
10. Стиглиц Дж. Крутое пики : Америка и новый экономический порядок после глобального кризиса / Дж. Стиглиц ; пер. с англ. – М. : Эксмо, 2011. – 512 с.
11. Теорія фінансів ; за ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – К. : Центр навчальної літератури, 2010. – 576 с.
12. Улюкаев А. В. Проблемы государственной бюджетной политики / А. В. Улюкаев. – М. : Дело, 2004. – 544 с.
13. Фінанси України: інституційні перетворення та напрями розвитку ; за ред. І. Я. Чугунова. – К. : ДНУ АФУ, 2009. – 848 с.
14. Чугунов І. Я. Бюджетний механізм регулювання економічного розвитку / І. Я. Чугунов. – К. : НІОС, 2003. – 488 с.
15. Чугунов І. Я. Інституційна архітектура бюджетної системи / І. Я. Чугунов // Фінанси України. – 2008. – № 11. – С. 3–10.
16. Чугунов І. Я. Теоретичні засади розвитку бюджетних відносин / І. Я. Чугунов // Вісник КНТЕУ. – 2011. – № 4. – С. 13–22.

Стаття надійшла до редакції 28.04.2013

References

1. Wasyluk, O. (2003). *Public finances of Ukraine*. Kyiv: Center of Educational Literature (in Ukr.).
2. Witte, S. Y. (2011). *Compendium of lectures about a national and state economy (in 1900-1902)*. Moscow: Yurait (in Rus.).
3. Keynes, J. (2012). *General theory of employment, percent and money* (Trans. from Eng.). Moscow: Gelios (in Rus.).
4. Krugman, P. (2013). *An exit from a crisis exists* (Trans. from Eng.). Moscow: Azbuka (in Rus.).
5. Lysiak, L. (2009). *Fiscal policy in the state regulation of social and economic development of Ukraine*. Kyiv: The Academy of Financial Management (in Ukr.).
6. Lukyanenko, I. (2004). *A System of indexes design in the budgetary system of Ukraine*. Kyiv: Kyiv-Mohyla Academy (in Ukr.).
7. Lunina, I. (2006). *Public finances and reformations of inter-budgetary relations*. Kyiv: Scientific Thought (in Ukr.).
8. Sachs, J. D. (1993). *Macroeconomics in the global economy*. Cambridge: Harvard University.
9. Samuelson, P., & Nordhaus, V. (2010). *Economics* (Trans. from Eng.). Moscow: Vilyams (in Rus.).
10. Stiglitz, J. (2011). *Steep nosedive: America and a new economic order after a global crisis* (Trans. from Eng.). Moscow: Eksmo (in Rus.).
11. Yuriy, S., & Fedosov, V. (2010). *Theory of finances*. Kyiv: Center of Educational Literature (in Ukr.).
12. Ulyukaev, A. (2004). *Problems of public budgetary policy*. Moscow: Delo (in Rus.).
13. Chugunov, I. (2009). *Finances of Ukraine: institutional conversion and directions of development*. Kyiv: The Academy of Financial Management (in Ukr.).
14. Chugunov, I. (2003). *Budgetary mechanism of economic development adjustment*. Kyiv: NIOS (in Ukr.).
15. Chugunov, I. (2008). Institutional architectonics of budget system. *Finances of Ukraine*, 11, 3-10 (in Ukr.).
16. Chugunov, I. (2011). The theoretical basis of budget relations. *Herald of Kyiv National University of Trade and Economics*, 4, 13-22 (in Ukr.).

Received 28.04.2013

УДК 336.02

А. В. Ватульов
Завідувач Секретаріату,
Комітет Верховної Ради України з питань бюджету
vatulov_a@mail.ru

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Анотація. У статті розкрито сутність і роль фінансової політики в системі економічного розвитку країни. Розглянуто основні форми та інструменти фінансової політики, обґрунтовано доцільність удосконалення інституційних засад фінансового регулювання. Визначено основні напрями фінансової політики на середньостроковий період, що дозволять посилити координацію її цілей із завданнями розвитку економіки країни. Виявлено особливості застосування механізму державного фінансового регулювання розвитку економіки в сучасних умовах.

Ключові слова: фінансова політика, фінансове регулювання, фінансова система, бюджет, економічний розвиток.

А. В. Ватулев

Заведующий Секретариатом, Комитет Верховной Рады Украины по вопросам бюджета

ФИНАНСОВАЯ ПОЛИТИКА В СИСТЕМЕ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Аннотация. В статье раскрыты сущность и роль финансовой политики в системе экономического развития страны. Рассмотрены основные формы и инструменты финансовой политики, обоснована целесообразность совершенствования институциональных основ финансового регулирования. Определены направления финансовой политики на среднесрочный период, позволяющие усилить координацию ее целей с задачами развития экономики страны. Выявлены особенности применения механизма государственного финансового регулирования экономического развития в современных условиях.

Ключевые слова: финансовая политика, финансовое регулирование, финансовая система, бюджет, экономическое развитие.

Andriy Vatulov

Head of Secretariat, Committee on Budget, Verkhovna Rada of Ukraine

FINANCIAL POLICY IN THE SYSTEM OF ECONOMIC DEVELOPMENT

Abstract. The economic essence and role of financial policy in system of economic development of the country is uncovered in the article. The main forms and tools of financial policy are considered; expediency of improvement institutional bases of financial regulation is proved. The main directions of financial policy over the medium-term prospect that will help to improve the level of economic development purposes and tasks coordination in the country are defined. The features of the state financial regulation mechanism of societal economic growth evolution are specified. It is concluded that the main directions of Ukraine's financial policy development should be the following: improvement of financial regulation institutional environment; increase of financial-budgetary planning and forecasting; gradual grounded extension of monetization; development of financial intermediation; improvement of currency regulations; strengthening of correlation between financial regulation and economic cyclicity; provision of macroeconomic balance.

Key words: financial policy; financial regulation; financial system; budget; economic development.

JEL Classification: E52, E60, E62, G32, H30

Постановка проблеми. Фінансова політика є вагомим інструментом економічного розвитку країни. Визначення пріоритетних напрямів фінансової політики на середньо- і довгостроковий періоди сприятиме підвищенню результативності структурних перетворень в економічній та соціальній сферах, розвитку людського капіталу. Виважений підхід до формування і реалізації фінансової політики потребує врахування впливу екзогенних та ендогенних факторів на економічну систему. Крім того, розробляючи основні напрями економічної політики, держава повинна виходити із необхідності забезпечення фінансової стабільності. Від якісного рівня впровадження інституційних механізмів фінансової політики достатньою мірою залежить динамічність системи економічного розвитку країни. На сучасному етапі трансформаційних перетворень важливим є підвищення дієвості фінансово-економічної політики держави з урахуванням циклічності економіки. Розробка і реалізація фінансової політики мають базуватися на науково обґрунтованих засадах, що сприятиме посиленню збалансованості фінансової системи та ефективності фінансового регулювання розвитку економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження теоретичних та практичних аспектів формування і реалізації дієвої фінансової політики зробили такі зарубіжні вчені, як М. Афанасьєв [1], Дж. Бюкенен (*James M. Buchanan*), А. Вагнер (*Adolph Wagner*), Дж. М. Кейнс (*John Maynard Keynes*), П. Кругман (*Paul Krugman*), А. Лаффер (*Arthur Laffer*) [2], П. Самуельсон (*Paul Samuelson*) [3], Дж. Сакс (*Jeffrey Sachs*) [4], А. Сміт (*Adam Smith*), М. Сперанський, Дж. Стігліц (*Joseph E. Stiglitz*), Я. Тінбенген (*Jan Tinbergen*) [5], М. Фрідмен (*Milton Friedman*), Е. Хансен (*Alvin Hansen*).

Питанням удосконалення фінансової політики в умовах економічних перетворень присвятили свої праці вітчизняні вчені: О. Василик, В. Геєць, А. Гриценко, А. Даниленко, І. Запатріна [6], Л. Лисяк [7], І. Лук'яненко, І. Луїна, С. Львовичкін [8], І. Лютий [9], С. Науменкова, В. Опарін [8], Д. Полозенко [10], Г. П'ятченко [11], А. Соколовська, В. Федосов [8, 12], І. Чугунов [13–15], С. Юрій [12], І. Школьник та ін.

Метою статті є розкриття сутності та ролі фінансової політики в системі економічного розвитку країни, визначення основних напрямів фінансової політики на середньострокову перспективу.

Основні результати дослідження. Фінансова політика має досліджуватись як вагова складова економічного розвитку країни. Підвищення якісного рівня фінансового регулювання сприятиме посиленню результативності здійснення інституційних змін фінансової системи та економічного середовища у цілому. В умовах трансформаційних перетворень доцільним є посилення впливу державного регулювання з метою стимулювання економічного зростання, тоді як у період економічного поживлення і розвитку перевагу слід надати зменшенню рівня державного регулювання й відповідно підвищенню ефективності реалізації механізмів саморегулювання економіки. Вагомим завданням держави у процесі стимулювання економічного зростання є забезпечення сприятливих умов для розвитку підприємництва, збільшення рівня ділової активності населення, підвищення інвестиційного рейтингу країни. З огляду на зазначене, важливим є досягнення макроекономічної стабільності та дієвості фінансового механізму економічного зростання.

Механізм державного регулювання економіки ґрунтується на сукупності взаємопов'язаних фінансово-економічних інструментів, форм, важелів і методів впливу на процес розширеного відтворення продуктивних сил суспільства з урахуванням цілей та інтересів суб'єктів економічних відносин. Залежно від пріоритетів розвитку об'єктами державного регулювання виступають економічний цикл, структура національної економіки, платіжний баланс, ринок праці, грошовий обіг, зовнішньоекономічна діяльність тощо.

На сучасному етапі до найвагоміших форм державного регулювання економіки належать макроекономічне планування і прогнозування, державне замовлення, програмування. Необхідно зазначити, що впродовж тривалого часу одним із найбільш значущих різновидів планів соціально-економічного розвитку держави є бюджет. Він відображає не лише план доходів та видатків, а й напрями реалізації фінансової політики держави, зокрема в податковій, митній, соціальній, інвестиційній сферах, що, своєю чергою, впливає на рішення суб'єктів господарювання щодо збільшення ділової активності, інвестиційний клімат, інфляційні процеси та загалом на економічне зростання у країні. Важливим є підвищення якісного рівня бюджетного планування та прогнозування, що сприятиме посиленню результативності бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку. Ключовим елементом системи складання прогнозу економічного розвитку є розробка прогнозних значень макроекономічних показників, у тому числі реального і номінального валового внутрішнього продукту, індексу дефлятора ВВП, індексу споживчих цін, обсягу грошової маси, курсу національної грошової одиниці та ін.

Через фінансову політику як складову системи державного регулювання реалізується механізм державного впливу на економічні процеси. Використовуючи інструменти фінансової політики, держава справляє вплив на обсяг і структуру валового внутрішнього продукту, стан платіжного балансу й державних фінансів, рівень зайнятості, інфляції тощо. Фінансова політика може здійснюватися за допомогою адміністративних, ринкових або змішаних методів економічного регулювання. Важливими особливостями адміністративних методів є пряме втручання держави в економічні процеси шляхом встановлення співвідношення національної та іноземної валют, регулювання цін на певні групи товарів, обмеження експортних чи імпорتنих операцій, у тому числі через введення додаткових податкових зборів і митних платежів, та ін. До ринкових методів фінансової політики слід віднести використання бюджетно-податкових механізмів соціально-економічного розвитку і регулювання грошово-кредитного ринку із використанням ринкових механізмів центрального банку країни.

Метою грошово-кредитної політики країни є забезпечення належного монетарного регулювання, що сприятиме стимулюванню економічного зростання в умовах стабільних цін та обмінного курсу. До інструментів упровадження грошово-кредитної політики зокрема належать: операції центробанку на відкритому ринку державних цінних паперів, регулювання облікової ставки, регулювання норми обов'язкових резервних вимог депозитів. Здійснюючи на ринку державних цінних паперів операції із купівлі-продажу облігацій державної позики, центральний банк країни збільшує пропозицію грошей, що, своєю чергою, впливає на рівень інвестування та кредитування, забезпечуючи при цьому фінансування бюджетного дефіциту.

Дієвим інструментом грошово-кредитної політики є регулювання облікової ставки: змінюючи значення цього показника, фінансовий регулятор чинить відповідний вплив на кредитну діяльність і рівень ліквідності банківських установ. Як відомо, підвищення облікової ставки зазвичай збільшує відсоткові ставки за кредитами. Тому в умовах економічного підйому з метою недопущення «перегріву» економіки та регулювання структури кредитного портфеля фінансовий регулятор має підвищувати рівень облікової ставки. Натомість в умовах трансформаційних перетворень доцільним є активізація кредитування, стимулювання господарської діяльності задля відновлення й поживлення економічного зростання, що потребує зменшення облікової ставки, а відтак і відсоткових ставок за кредитами.

Одним із важливих інструментів впливу грошово-кредитної політики на економічні процеси є регулювання центральним банком країни величини обов'язкових резервів,

що формують банківські установи на його рахунках. Норми обов'язкових резервів спрямована на забезпечення стабільності, достатнього та необхідного рівня ліквідності банківської системи. Вироблення і впровадження дієвої монетарної політики на сучасному етапі економічних перетворень потребує виваженого регулювання грошово-кредитної системи. За допомогою регулювання норми обов'язкових резервів центробанк впливає на кредитні можливості банків та відповідних кредитних інститутів.

З метою покращання рівня результативності розробки і реалізації грошово-кредитної політики доцільним є аналіз збалансованості показників грошової маси із заходами фінансової стабілізації та стимулювання економічного зростання країни. Рівень і структура грошової маси значним чином впливають на відтворювальні процеси в економіці, показник економічної кон'юнктури та обсяг внутрішнього сукупного попиту. Проведені протягом останніх років дослідження свідчать, що у країнах із високим рівнем монетизації існують більш сприятливі умови для економічного зростання, що зумовлено стабільними і потужними грошовими потоками, які перерозподіляються в економіці та спрямовуються, значною мірою, на фінансування її реального розвитку. Крім того, зміна пропозиції грошей має відповідним чином узгоджуватись із динамікою інфляційних процесів. Достатній рівень насичення економіки грошовими агрегатами сприяє формуванню належного рівня заощаджень, які трансформуються у вагомий інвестиційний ресурс для стимулювання економічного зростання. За розвинених фінансово-економічних відносин відбувається зниження попиту на готівкові гроші, що спричиняє зростання питомої ваги агрегатів M1 та M2 у структурі грошової маси, а відтак зниження швидкості її обертання. Фінансовий регулятор повинен створити належні умови для залучення строкових депозитів у національній валюті, розвитку інститутів фінансового посередництва, посилення дієвості інструментів довгострокових заощаджень, покращання результативності механізму захисту прав інвесторів.

Валютне регулювання як інструмент фінансової політики здійснюється центральним банком. Воно спрямоване на захист і забезпечення необхідного ступеня конвертованості національної грошової одиниці, організацію системи валютного курсоутворення, впорядкування операцій із використанням валютного капіталу, встановлення режиму та обмежень ввезення і вивезення за кордон валютних цінностей, регламентацію діяльності суб'єктів валютного ринку та поточних операцій платіжного балансу, забезпечення стабільних джерел надходжень іноземної валюти на національний валютний ринок.

Окрім грошово-кредитної політики, значну роль у підтриманні збалансованого економічного зростання відіграє бюджетно-податкова політика. У країнах із трансформаційною економікою більш результативний вплив на стан економічного циклу та рівень регулювання соціально-економічних процесів справляє використання інструментів бюджетно-податкової, аніж грошово-кредитної політики, дієвість якої значною мірою залежить від інтегрованого показника розвитку фінансового ринку. Світовий досвід свідчить, що з еволюцією суспільних відносин зростає роль держави в розподільчих процесах, регулюванні розвитку економіки країни та адміністративно-територіальних одиниць, що відповідно призводить до зростання обсягу видатків бюджету. Тож пріоритетним завданням економічної політики держави стає раціональний перерозподіл фінансових ресурсів між різними рівнями бюджетної системи з метою створення сприятливих умов для розвитку виробництва, підвищення якісного рівня життя населення, оптимізації бюджетних видатків.

Вагомими інструментами регулювання доходної частини бюджету є визначення кількості податків, структури податкового навантаження в розрізі галузей економіки, прямого і непрямого оподаткування фізичних та юридичних осіб, зміна значень податкових ставок, запровадження податкових пільг. Необхідно відзначити, що регулю-

вання податкових ставок – це традиційний і досить поширений механізм впливу на обсяг бюджетних доходів, рівень ділової активності та інвестування. До того ж зміна податкових ставок є важливою складовою антикризової політики держави. Знижуючи ставки податку на прибуток, доходи фізичних осіб, податку на додану вартість, держава створює умови для стимулювання економічного розвитку, легалізації економіки. У 70-х роках ХХ століття американський економіст А. Лаффер (*A Laffer*) теоретично обґрунтував вплив зміни податкових ставок на обсяг податкових надходжень до бюджету. Стимулювання інвестиційної активності суб'єктів господарювання вважалось пріоритетним заходом фінансової політики держави у сфері регулювання бюджетних доходів. Теоретичні надбання «економіки пропозиції» було взято за основу при розробці бюджетної політики Р. Рейгана та Дж. Буша. Регулювання величини податкових ставок з боку держави доцільно в періоди економічних перетворень. Наприклад, в умовах світової фінансово-економічної кризи деякі країни (Чехія, Греція, Португалія, Італія та ін.) збільшували ставки непрямих податків, насамперед акцизів, з метою підтримання належного рівня бюджетних доходів і зменшували ставки прямих податків, що було спрямовано на активізацію інвестиційної діяльності та стимулювання соціально-економічного розвитку.

Одним із ефективних інструментів податкової політики є надання суб'єктам господарювання податкових пільг. Серед них варто виділити прискорену амортизацію, інвестиційний податковий кредит, часткове відрухування з прибутку, що оподатковується, витрат на інвестиції та інновації. Зазначені інструменти податкового регулювання є методом активного цільового впливу держави на рівень інвестиційної діяльності. Водночас слід зауважити, що податкове регулювання як важлива складова системи фінансового регулювання за часовими критеріями належить до середньострокових інструментів державного впливу на економіку.

Крім того, можливості проведення антициклічної політики держави в умовах економічних перетворень є достатньо обмеженими, що спричинило необхідністю належного фінансування бюджетних видатків та умовами залучення державних запозичень. У фазі економічного зростання доцільно посилити дієвість податкового регулювання, створити відповідні умови для забезпечення стабільних надходжень до бюджету, сформувати найбільш адаптивну до цілей і моделі соціально-економічного розвитку країни структуру податкової системи.

Інструментом впливу держави на соціально-економічні процеси є бюджетне регулювання у сфері видаткової частини бюджету. Ми дотримуємося думки, що рівень впливу видатків бюджету на обсяг сукупного попиту та пропозиції варто посилювати в період економічного спаду та відповідно знижувати в період стійкого економічного зростання. Водночас, українською важливо сформувати оптимальну структуру видаткової частини бюджету, яка б достатньою мірою забезпечувала виконання основних функцій держави у сфері соціального захисту, національної оборони, підтримання громадського порядку, охорони здоров'я, освіти, а також створювала відповідні можливості дієвого впливу державних фінансових інститутів на економічну систему. Вітчизняний і зарубіжний досвід свідчить, що підтримка деяких галузей економіки, переважно сільськогосподарства та будівництва, шляхом прямого впливу видатків бюджету є ефективним інструментом стимулювання їх розвитку. Надання цільових дотацій із бюджету, компенсація процентних ставок за кредитами за рахунок бюджетних ресурсів, укладення форвардних контрактів на поставку продукції, механізми державно-приватного партнерства дозволяють підтримати збалансований і стійкий розвиток вітчизняної економіки.

Пріоритетним напрямом впливу держави на рівень економічного зростання є розбудова інфраструктури, якісний рівень якої значною мірою підвищує рівень ділової ак-

тивності та інтенсивність торговельних відносин, що позитивно відбивається на економічному розвитку.

Важливими завданнями держави є збільшення частки високотехнологічних укладів економіки, сприяння розвитку її інноваційної складової, бюджетне фінансування галузей, що визначають науково-технічний прогрес. Для вирішення цих завдань можна використовувати такий інструмент бюджетної політики, як надання державних гарантій під високотехнологічні інвестиційні проекти, що передбачають зростання рівня зайнятості, збільшення валового внутрішнього продукту та підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Вагомим напрямом впливу держави на стан розвитку економіки, у тому числі в розрізі адміністративно-територіальних одиниць, є міжбюджетне регулювання. На сучасному етапі економічних перетворень бюджетна політика у сфері міжбюджетних відносин має бути спрямована на підвищення ефективності розвитку регіонів і посилення якісного рівня реалізації принципу субсидіарності бюджетної системи. Зазначене потребує вдосконалення підходів до формування доходної частини місцевих бюджетів, упровадження програмно-цільового методу планування на всіх рівнях бюджетної системи.

Здійснювати бюджетне регулювання необхідно з урахуванням динаміки показників фінансової та боргової стійкості. Від належного застосування механізму регулювання доходної і видаткової частин бюджету залежить обсяг бюджетного дефіциту, який має фінансуватися за рахунок запозичень чи коштів від приватизації об'єктів державної власності. В умовах економічного спаду доцільно використовувати бюджетний дефіцит як інструмент стимулювання економічного розвитку, натомість у період економічного підйому важливим є зменшення його рівня або навіть ухвалення бюджету із профіцитом.

Підвищення результативності фінансової політики як складової системи економічного розвитку потребує посилення взаємозв'язку фінансового регулювання та циклічності економічного зростання, проведення збалансованої бюджетної політики.

Висновки. Таким чином, на підставі проведеного дослідження можна дійти висновку, що фінансова політика є вагомим інструментом регулювання економічного розвитку країни. Пріоритетними напрямками фінансової політики на середньострокову перспективу мають стати вдосконалення інституційного середовища фінансового регулювання, підвищення дієвості фінансово-бюджетного планування і прогнозування, поступове обґрунтоване зростання показника монетизації, розвиток інститутів фінансового посередництва, вдосконалення механізмів валютного регулювання, посилення взаємозв'язку фінансового регулювання із циклічністю економічного розвитку, забезпечення макроекономічної збалансованості.

Подальші наукові дослідження варто спрямовувати на поглиблення сутності та ролі фінансової складової розвитку суспільства в забезпеченні збалансованого економічного зростання.

Література

1. Афанасьев М. П. Финансы правового государства / М. П. Афанасьев, И. В. Кривоногов // Вопросы государственного и муниципального управления. – 2007. – Т. 2. – № 2–3. – С. 17–37.
2. Laffer A. The Ellipse: An Explanation of the Laffer Curve in a Two-Factor Model / A Laffer // The Financial Analyst's Guide to Fiscal Policy. – N.Y.: Greenwood Press, 1986. – P. 1–35.

3. Самуельсон П. Макроекономіка / П. Самуельсон, В. Нордгауз ; пер. з англ. – К. : Основи, 1995. – 544 с.
4. Sachs J. D. Macroeconomics in the global economy / J. D. Sachs. – Harvard University, 1993. – 778 p.
5. Тинберген Я. Экономическая политика: принципы и цели / Я. Тинберген. – М., 1956. – 112 с.
6. Запатріна І. В. Формування фінансової політики держави: євроінтеграційний вимір / І. В. Запатріна // Вісник КНТЕУ. – 2012. – № 2. – С. 59–73.
7. Лисяк Л. В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України: монографія / Л. В. Лисяк. – К. : ДНУ АФУ, 2009. – 594 с.
8. Федосов В. М. Інституційна фінансова інфраструктура України: сучасний стан та проблеми розвитку / В. М. Федосов, В. М. Опарін, С. В. Львовичкін // Фінанси України. – 2008. – № 12. – С. 3–21.
9. Лютий І. О. Концептуальні засади та суперечності реалізації фінансової політики держави / І. О. Лютий // Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2005. – Вип. 79. – С. 4–6.
10. Полозенко Д. В. Фінансова політика в умовах трансформаційної економіки України (1992–2008) / Д. В. Полозенко. – К. : НДФІ, 2008. – 392 с.
11. П'ятаченко Г. О. Становлення та розвиток фінансів України. 1917–2003 / Г. О. П'ятаченко, Л. В. Кухарєць. – К. : НДФІ, 2005. – 784 с.
12. Фінанси / [С. І. Юрій, В. М. Федосов, Л. М. Алексєнко та ін.] ; за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – К. : Знання, 2008. – 611 с.
13. Фінанси України: інституційні засади перетворення та напрями розвитку ; за ред. І. Я. Чугунова. – К. : ДНУ АФУ, 2009. – 848 с.
14. Чугунов І. Я. Інституційна архітектура бюджетної системи / І. Я. Чугунов // Фінанси України. – 2008. – № 11. – С. 3–10.
15. Чугунов І. Я. Теоретичні засади розвитку бюджетних відносин // Вісник КНТЕУ. – 2011. – № 4. – С. 13–22.

Стаття надійшла до редакції 30.04.2013

References

1. Afanasyev, M., & Krivogov, I. (2011). Finances of constitutional state. *Issues of Public and Municipal Administration*, 2-3, 17-37 (in Rus.).
2. Laffer, A. (1986). The Ellipse: An Explanation of the Laffer Curve in a Two-Factor Model. *The Financial Analyst's Guide to Fiscal Policy*. N.Y.: Greenwood Press, 1-35.
3. Samuelson, P., & Nordhaus, V. (1995). *Macroeconomics* (Trans. from Eng.). Kyiv: Osnovy (in Ukr.).
4. Sachs, J. (1993). *Macroeconomics in the global economy*. Boston: Harvard University.
5. Tinbergen, J. (1956). *Economic policy: principles and purposes* (Trans. from Eng.). Moscow (in Rus.).
6. Zapatrina I. (2012). Formation of financial policy: European integration dimension. *Herald of Kyiv National University of Trade and Economics*, 2, 59-73 (in Ukr.).
7. Lysiak, L. (2009). *Fiscal policy in the state regulation of social and economic development of Ukraine*. Kyiv: The Academy of Financial Management (in Ukr.).
8. Fedosov, V. M., Oparin, V. M., & Lyovochkin, S. (2008). Institutional financial infrastructure of Ukraine: current state and problems of development. *Finances of Ukraine*, 12, 3-21 (in Ukr.).
9. Lyutyi, I. O. (2005). Conceptual foundations of financial policy. *Herald of Kyiv Taras Shevchenko National University*, 79, 4-6 (in Ukr.).
10. Polozenko, D. V. (2008). *Fiscal policy in conditions of Ukraine's economic transformation (1992-2008)*. Kyiv: Scientific and Research Financial Institute (in Ukr.).
11. Pyatachenko, G., & Kuharets, L. (2005). *Formation and development of Ukrainian finances. 1917-2003*. Kyiv: Scientific and Research Financial Institute (in Ukr.).
12. Yurii, S. I., Fedosov, V. M., Alekseyenko, L. M. et al. (2008). *Finances*. Kyiv: Znannya (in Ukr.).
13. Chugunov, I. (2009). *Finances of Ukraine: institutional conversion and directions of development*. Kyiv: The Academy of Financial Management (in Ukr.).
14. Chugunov, I. Y. (2008). Institutional architectonic of budget system. *Finances of Ukraine*, 11, 3-10 (in Ukr.).
15. Chugunov, I. Y. (2011). The theoretical basis of budget relations. *Herald of Kyiv National University of Trade and Economics*, 4, 13-22 (in Ukr.).

Received 30.04.2013

Науковий журнал
«Економічний часопис-XXI»
читайте на веб-порталі
www.soskin.info/ea/